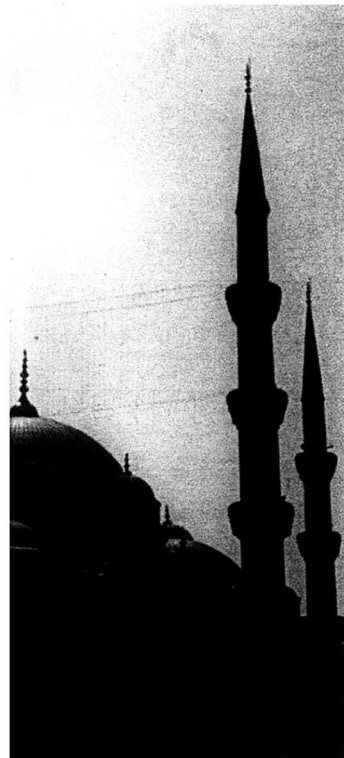

historia fascinerar

Aterskallen från det osmanska rikets hörs än i dag.

Musiker framträder i en traditionell osmansk show.

I Topkapipalatset i Istanbul bodde den osmanske sultanen en gång i tiden.

skrämde osmanerna sina grannar. I detta rike, där tronpretendentens alla bröder och manliga släktingar enligt lag mördades, rådde kulturell samexistens. Riket var en mosaik av många olika folkslag, och många av dess främsta styresmän var inte turkar utan albaner, greker, bosnier, makedonier eller något annat.

Målände skildring

Dick Harrison framhåller i sitt förord att Jasons bok inte är en historisk krönika utan

snarare en livfull fresk av den gamla civilisationen som sådan. Jason har skrivit vad man skulle kunna kalla sin personliga vision, sin tolkning av den osmanska kulturens uppgång och fall. Kalenderbitaren tycker nog därför att något fattas, medan den som sedan barndomens äventyrsböcker har fångats av dofterna och ljuden från "storturkens" land, lär älska den här boken. Förvisso kan det ibland bli lite förvirrande med tidsperspektivet, men det uppvägs mer än väl av Goodwins fantastiska förmåga att levande måla upp livet som levdes i osmansultanens imperium.

Rike byggt på vitt skilda traditioner

Det osmanska riket var väldigt: från Algeriet till Irak, från Ukraina till Jemen. Europas stormakter ter sig vid en jämförelse löjligt små, också stormaktstidens Sverige. Inom rikets gränser levde mängder av folk, kulturer och religioner. Den judiska kulturen blomstrade, liksom den besegrade grekisk-ortodoxa formen av kristendom. Osmanerna byggde sitt valde på gamla turkiska krigartraditioner, på islam och på traditionerna från det gamla Rom, som hade förts vidare av de bysantinska kejsarna. Osmanernas rike var ett pånyttfött Rom. Kulturen var en blandkultur, en ny hellenism, och toleransen gentemot det icketurkiska och islamiska var stor. Riket var inte ett turkiskt rike, det var huset Osmans rike.

Detta brokiga samhälle var stort och starkt, men det fanns också inbyggda svagheter. Alltför mycket hängde på sultanens

duglighet och hovets lojalitet. Utslagen av denna svaghet, det degenererade och sjuka, lyfts ofta fram i nutida diskussioner.

De mörka episoderna och de vansinniga härskarna är vad som lever kvar från rikets sista 350 år. Men, påpekar Harrison, det remarkable faktum att riket under denna förfallsperiod faktiskt bestod som stormakt och de framsteg som gjordes, det glöms bort. Uttrycket "Europas sjuke man" användes ofta om osmanernas rike, och framtonar bilden av en permanent invalid, oformligt fet av vällevnad, djupt perverterad, vältrande sig i lyx och överflöd, en som av ren tur lyckas behålla något som liknar kontroll över sitt väldiga rike. Naturligtvis är en sådan bild både fördomsfull och orättvis!

Levande skildring

Horisontens härskare är oavlatligt spännande läsning. Goodwins rundmålning svänger och kränger, men hela tiden doftar och ljuder det från marknader, härläger och harem. Sällan lukade det av avfall eller död i det osmanska riket, renhållningen sköttes på ett för besökande européer närmast magiskt vis:

Hundarna höll de osmanska städerna gangsa rena och sunda genom att förvandla avfallet till bajs, som sopades upp av männen i garverierna till allsköns hemliga och farliga beredningsprocesser. I Konstantinopel sade sig Byron ha sett två hundar som faktiskt högg in på ett lik nedanför Serajens mur, men i det eleganta Bursa överlämnat man rengöringsdetaljen åt hyenorna, som rotade runt bland avfallet på gatorna om natten.

Det osmanska väldet var stort, mångfacetterat, motsägelsefullt, exotiskt och larmande. Under århundraden var det en dominerande spelare på den världspolitiska scenen.

Vill man förstå nutidens samhällen, kulturer och strider på Balkan och i Främre Orienten, gör man klokt i att fördjupa sig i det osmanska rikets historia. Rikedom och fattigdomen, och de etniska konflikterna i dessa områden, har sina rötter i osmanernas epok. Osmanernas uppgång och fall kan dessutom ge en del lärdomar till nutida imperiebyggare.

KAJ SVENSSON

ätt det osmanska riket. Den islamska traditionen lå moskén i Istanbul.

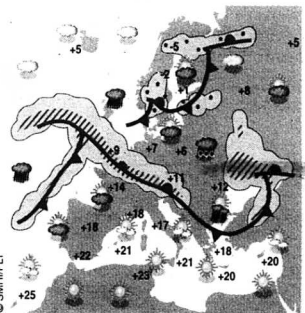
um med nuvarande Turkiet som kärnland. Osmanernas rike var, vid sidan om manchariket i Kina, det geografiskt mest omfattande på den euroasiatiska landmassan. Först med Kemal Atatürks reformer började Turkiet sin marsch in i modern tid, men

fortfarande kastar den osmanska kulturen sin skugga över Turkiets politiska liv. Osmanerna spred islam över stora delar av Europa och Asien, och 1683 stod turkarna utanför Wien. Genom sin militära överlägsenhet och högtstående kultur både fascinerade och

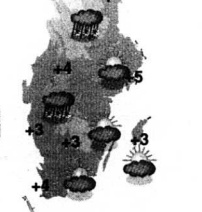
Sverige i dag

Europa i dag

Ostadiigt i norra Götaland, Svealand och södra Norrland, där det förekommer byar av regn eller snö. Annars mest uppehållsvärd.

Fredag   Lördag   Söndag

TV i kväll torsdag 15 mars

SVT1

- 18.00-19.00 Bolibompa
- 18.00 Richard Scarys äventyrsvärd (R)
- 18.25 Minimyror
- 18.30 Vargar, häxor och jättar (R)
- 18.45 Lilla Aktuellt
- 19.00 De tre vännerna ... och Jerry
- 19.25 Egil & Barbara
- 19.30 Rapport
- 20.00 Reden
- 20.45 Uppdrag Bryssel
- 21.30 Filmkrönikan
- 22.00 Dokument utifrån: Rättvisans pris
- 23.00 Nyheter från SVT24
- 23.10 Kulturnyheter (R)
- 23.20 Film: Yojimbo - Livvakten. Japansk västern från 1961.
- 1.05-3.05 Nyheter från SVT24

SVT2

- 18.00 Aktuellt
- 18.15 Go'kväll
- 19.00 Kulturnyheter
- 19.10 Regionala nyheter
- 19.30 Vera
- 19.45 P.S.
- 20.00 Säsongsavslutning: Mediemagasinet
- 21.00 Aktuellt
- 21.30 A-ekonomi
- 21.40 Regionala nyheter

TV3

- 18.50 Sportnytt
- 22.05 Aktuellt
- 22.10 Sjätte dagen
- 22.55-23.50 Veckans konsert: Ali Farka Touré (R)
- 18.50 TV3 Direkt
- 19.00 Vita lögner
- 19.30 Bären
- 20.00 Förhäxad
- 20.55 TV3 Direkt
- 21.00 Efterlyst
- 22.00 Folkhemmet
- 23.00 TV3 Direkt
- 23.10 TV3 Sport
- 23.20 Bären (R)
- 23.50 Seinfeld
- 0.20 Förädd
- 2.45 Fortsätt drömma
- 3.15 Ricki Lake (R)
- 4.10-5.05 Alias Smith & Jones

TV4

- 18.10 Lokala nyheter

TV8

- 18.25 Vädret
- 18.30 Nyheter
- 18.50 Ekonominyheter
- 19.00 Jeopardy!
- 19.30 Nya tider
- 20.00 Kalla fakta
- 21.00 Providence
- 22.00 Nyheter
- 22.15 Lokala nyheter
- 22.25 Sporten
- 22.45 Hockeykväll med fran
- 23.15 Futurama (R)
- 23.40 Nyheter och vädret
- 23.50 I söderhavet
- 0.45 Lexx (R)
- 1.35 M.A.S.H. (R)
- 2.00-2.45 Kvinnoangelset (R)
- 19.00 Radio
- 19.30 Vänner (R)
- 20.00 Radio - pratshow
- 21.00 Film: Slumpens hjälte. Amerikansk dramakomedi

Kanal 5

- 18.00 Spin City (R)
- 18.30 Vänner (R)
- 19.00 Radio
- 19.30 Vänner (R)
- 20.00 Radio - pratshow
- 21.00 Film: Slumpens hjälte. Amerikansk dramakomedi

Radio

- 23.20 Radio (R)
- 23.50 Jay Leno Show
- 0.45 NHL Powerweek
- 1.20 Radio - pratshow (R)
- 1.20 Film: Konstnärligt mord. Amerikansk thriller från 1998.
- 3.50-4.15 Toonsylvania
- 07.58 Finansnytt
- 12.58 Finansnytt
- 16.58 Finansnytt
- 19.00 Tusen år av personligheter
- 19.58 Finansnytt
- 20.58 Finansnytt
- 21.00 Porträtt: Wild Bill Hickock - västerns gentleman
- 21.58
- 22.15 O som i Ortmark. En förnyad genomgång av tidigare sända intervjuer med Jonas Birgersson, Johan Ståel von Holstein, Christer Sturmark och Jan Carlzon.

små företag - stora köpare

FÖRETAGAREN Annonsbokning: 08 - 5620 8710